

VARALLISUUSEROJEN KASVU ERIARVOISTAA SUOMEA

Tausta

Suomi on erinomainen esimerkki taloudellisen eriarvoisuuden kasvusta. Muihin länsimaihin verrattuna tuloerojen kasvu oli 1990-luvun lamavuosista 2000-luvun alkuun poikkeuksellisen nopea ja jyrkkä (OECD 2008; 2011). Tuloerojen kasvu pysähtyi vasta 2000-luvun alussa. Sen jälkeen tuloerot ovat pysyneet suurin piirtein samalla tasolla.

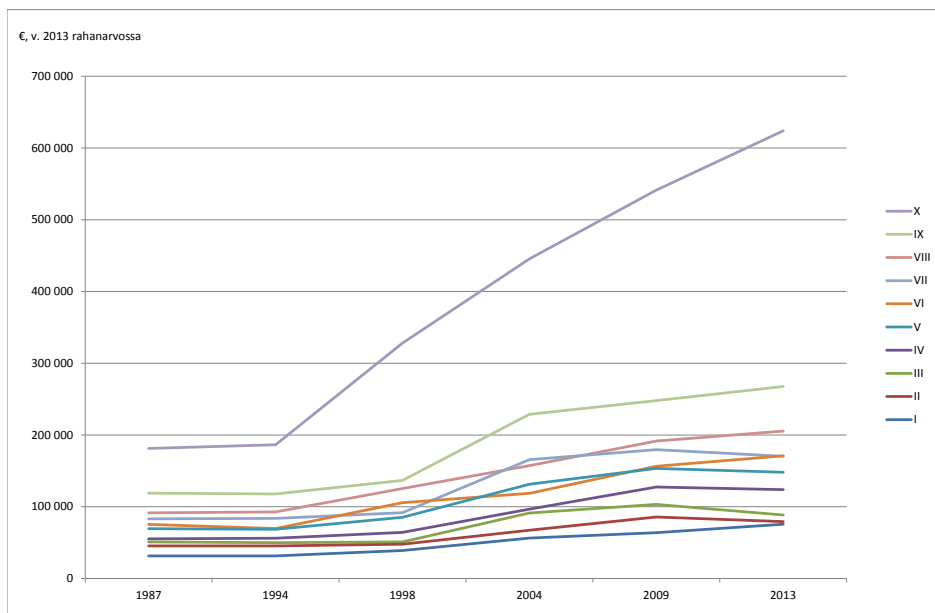
1990-luvun taloudellisen eriarvoisuuden kasvu ei näy pelkästään kotitalouksien tuloissa, vaan myös varallisuudessa. Toisin kuin tuloerot, varallisuuserot ovat jatkaneet kasvuaan myös 2000-luvulla. Lisäksi varallisuuserot ovat selvästi suuremmat kuin tuloerot.

Varallisuuden kasvu keskittyy suurituloisille

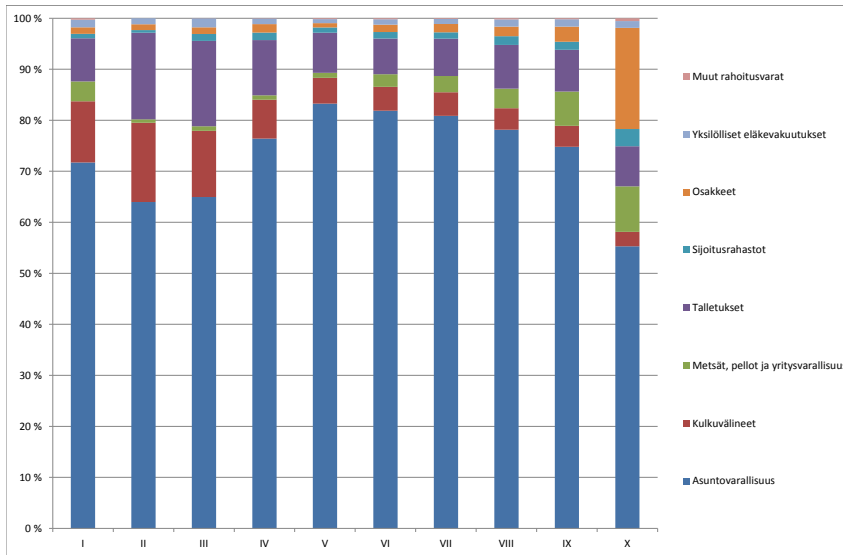
Suomalaisten varallisuus kasvaa. Vuosien 2009 ja 2013 välisenä aikana kotitalouksien nettovarallisuus kasvoi kaikkiaan 5,6 prosenttia. Kasvu ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti. Se on kohdistunut ennen kaikkea suurituloisiin. Kun kolmen suurimman tulokymmenyksen nettovarallisuus kasvoi 11,8 prosenttia, muissa tuloryhmissä nettovarallisuus pieneni yh-

- Kotitalouksien varallisuus on kasvanut kaikissa tuloryhmissä viimeisten noin 25 vuoden aikana.
- Kasvu on kuitenkin voimakkaasti keskittynyt suurituloisimpaan tulokymmenykseen.
- Suurituloisten varallisuuden kasvua selittää etenkin sijoitusvarallisuuden merkityksen lisääntyminen.
- Asuntovarallisuus on edelleen merkittävin varallisuuden muoto. Sen määrä ja suhteellinen merkitys kokonaisvarallisuudessa vaihtelevat kuitenkin tuloluokittain ja alueittain.
- Sijoitusvarallisuutta on eniten eteläisillä kasvualueilla.
- Varallisuuseroja voi kaventaa vero- ja asuntopoliittisin toimenpitein sekä paikallisia elinkeinoja tukemalla.

teensä noin 1,5 prosenttia. Suurituloisimman kymmenyksen varallisuuden kasvu ja erkaantuminen muista tuloryhmistä alkoi jo 1990-luvun puolivälissä. (Kuvio 1.)

Kuvio 1. Kotitalouksien keskimääräinen nettovarallisuus kotitalouden tulokymmenyksen mukaan 1987–2013. I on pienituloisin ja X on suurituloisin tulokymmenys.

Kuvio 2. Kotitalouksien kokonaisvarallisuuden jakautuminen nettovarallisuuskymmenyksittäin vuonna 2013 (%).

Rahoitusvarallisuus kasvanut merkittäväksi varallisuuseräksi

Suomalaisten kotitalouksien suurin varallisuusryhmä on ollut perinteisesti asuntovarallisuus. Keskimääräisen asuntovarallisuuden osuus kotitalouksien kokonaisvarallisuudesta on kuitenkin pudonnut vuosien 1987–2013 aikana 79,3 prosentista 68,9 prosenttiin.

Sen sijaan rahoitusvarallisuuden, kuten talletusten ja pörssi-osakkeiden, keskimääräinen osuus kotitalouksien kokonaisvarallisuudesta on kasvanut voimakkaasti. Edellä mainitun ajanjakson aikana rahoitusvarallisuuden osuus kotitalouksien kokonaisvarallisuudesta on kasvanut 13,5 prosentista 21,1 prosenttiin.

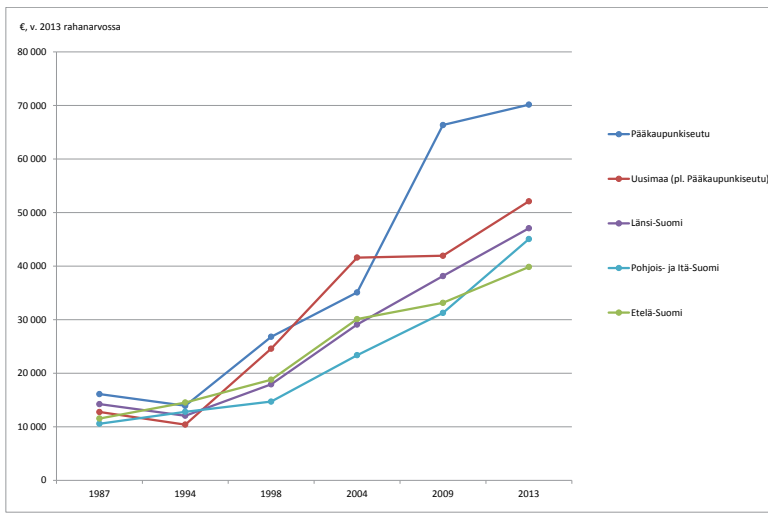
Rahoitusvarallisuudesta ennen kaikkea sijoitusvarallisuuden merkitys on kasvanut voimakkaasti. Kasvu on kohdistunut erityisesti suurituloisiin. Vuonna 2013 suurituloisimmalla tulo-

kymmenyksellä varallisuudesta yli 40 prosenttia oli rahoitusvarallisuutta ja siitäkin suurin osa osakevarallisuutta. Muissa tuloryhmissä sijoituksilla ja muilla rahoitusvarallisuuden muodoilla on huomattavasti pienempi merkitys. Pienituloisimmilla tuloryhmillä yleisin varallisuuden muoto on asuntovarallisuus ja toiseksi yleisin kulkuvälineet. (Kuvio 2.)

Sijoitusvarallisuuden voimakas kasvu selittyy Suomen talouden avautumisella 1980-luvulla sekä vuoden 1993 pääomaverouudistuksella, jossa pääoma- ja ansiotulojen verotus eriytettiin. Silloin osinkotulojen verotusta kevennettiin huomattavasti, mikä mahdollisti osakeyhtiöiden omistajilleen maksamien osinkojen räjähdysmäisen kasvun. Pääomatuloja verotettiin lisäksi aluksi kiinteän verokannan mukaan. Sen sijaan ansiotulojen verotus perustui edelleen progressiiviseen veroasteikkoon. Pääomaverouudistuksen, talouden avautumisen ja sijoitusinstrumenttien monipuolistumisen myötä pääomatuloista alkoi muodostua erityisesti ylimpien tuloluokkien keskeisin tulomuoto.

Kuvio 3. Kotitalouksien keskimääräinen nettovarallisuuden kehitys suuralueittain vuosina 1987–2013. Suuralueet vastaavat NUTS 2 -alueita.

Kuvio 4. Suuralueiden kotitalouksien keskimääräisen rahoitusvarallisuuden kehitys vuosien 1987–2013 välisellä ajanjaksolla. Suuralueet vastaavat NUTS 2 -alueita.

Asuntovarallisuutta eniten Uudellamaalla

Sijoitusvarallisuuden osuuden kasvusta huolimatta asuminen on edelleen suomalaisten varallisuuden keskeisin muoto (kuvio 2). Asuminen, ja siten asuntovarallisuus ja kotitalouksien asumismenot, ovat vahvasti sidoksissa maantieteelliseen sijaintiin. Kuviossa 3 on esitetty kotitalouksien keskimääräisen nettovarallisuuden kehitys suuralueittain. Pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla kotitalouksien keskimääräinen nettovarallisuus on kasvanut nopeammin kuin muualla Suomessa.

Asuntovarallisuutta on keskimäärin eniten pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla. Näillä alueilla asuntovarallisuus myös jatkaa kasvuaan. Sen sijaan muualla Suomessa asuntovarallisuuden kasvu on taantunut vuosien 2009 ja 2013 välillä.

Rahoitusvarallisuus on sen sijaan kasvanut voimakkaasti ympäri Suomea, mutta erityisesti pääkaupunkiseudulla (kuvio 4). Rahoitusvarallisuuden voimakkaan kasvun ansiosta pääkaupunkiseudun kotitaloudet ovat nykyään keskimäärin kaikkein vauraimpia koko maassa.

Analyytit perustuvat Tilastokeskuksen varallisuustilastoihin

OECD, 2008. *Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries*. OECD: Paris.

OECD, 2011. *Divided We Stand. Why Inequality Keeps Rising*. OECD: Paris.

Tilastokeskus. *Kotitalouksien varat, velat ja tulot kotitalouden tulokymmenyksen mukaan 1987–2013*. Helsinki: PX-Web-tietokannat.

Tilastokeskus. *Kotitalouksien varat, velat ja tulot nettovarallisuuskymmenyksen mukaan 1987–2013*. Helsinki: PX-Web-tietokannat.

Tilastokeskus. *Kotitalouksien varat, velat ja tulot suuralueen mukaan 1987–2013*. Helsinki: PX-Web-tietokannat.

Tilastokeskus. *Kotitalouksien varat, velat ja tulot suurten aluekeskusten mukaan 1987–2009*. Helsinki: PX-Web-tietokannat.

Lisätietoja: Jukka-Pekka Jousilahti (jpajou@utu.fi) ja Mikko Niemelä (mikko.niemela@utu.fi), Turun yliopisto

Varallisuus merkittävä eriarvoisuuden muoto

Erityisesti sijoitusvarallisuuden, mutta myös muun rahoitusvarallisuuden kasvu on ollut viime vuosien trendi suomalaisten kotitalouksien kokonaisvarallisuudessa. Asuntovarallisuus on edelleen merkittävin varallisuuden muoto, mutta sen määrä ja suhteellinen merkitys kokonaisvarallisuudessa vaihtelee tulo-luokittain ja alueittain.

Sijoitusvarallisuutta on suhteellisesti ja määrällisesti eniten eteläisillä kasvualueilla sekä suurimpien tulo-luokkien kotitalouksissa. Kokonaisuudessaan suomalaisten kotitalouksien varallisuus tulee monipuolistumaan tulevaisuudessa.

Varallisuus jakautuu suomalaisten välillä epätasaisemmin kuin tulot. Varallisuuden jakautumiseen voidaan haluttaessa vaikuttaa monin tavoin. Asumiseen liittyvän eriarvoisuuden näkökulmasta keskeisiä keinoja ovat kansallisen tason asuntopoliittikka ja asumista koskeva vero- ja sosiaalipoliittikka. Samoin tärkeitä ovat paikallisten elinkeinojen elinvoimaisuus ja niiden edistämiseen liittyvät poliittiset päätökset. Pääoma-veroja koskevat päätökset puolestaan vaikuttavat erityisesti rahoitusvarallisuuden ja siinä ilmenevien erojen kehitykseen.

Tackling Inequalities in Time of Austerity (TITA)
Strategisen tutkimuksen konsortiohanke
Suomen Akatemia
www.utu.fi/tita

